

รายงานบทวิเคราะห์ การจัดทำสัญญาการค้าเสรีที่เกี่ยวข้องกับ เศรษฐกิจการแรงงานระหว่างประเทศ

ไตรมาสที่ 1/2567
(มกราคม - มีนาคม 2567)

กองเศรษฐกิจการแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน

สารบัญ

หน้า

การค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติด้านแรงงาน: ความพร้อมของไทย
เพื่อรองรับการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่าง ไทย – สหภาพยุโรป
ตอนที่ 2: กรณีศึกษาการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่าง สหภาพยุโรป –
เกาหลีใต้

● บทสรุปผู้บริหาร	3
● บทนำ	5
● การค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติด้านด้านแรงงานจากกรณีศึกษา ข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้	5
■ 1. ที่มาของข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้	6
■ 2. ข้อบทว่าด้วยเรื่องการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (มาตรฐานแรงงาน ระหว่างประเทศ) ในข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้	7
■ 3. กลไกการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผลว่าด้วยเรื่อง การค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ) ในข้อตกลง การค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้	13
■ 4. สิบปีหลังการลงนามข้อตกลงระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้ กับการติดตามและประเมินผล	16
■ 5. บทสรุปการถอดบทเรียนกรณีศึกษาของเกาหลีใต้ (lesson learned from a case study) และข้อเสนอแนะ	18
● ภาคผนวก	21

**การค้าและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในมิติฐานแรงงาน: ความพร้อมของไทย
เพื่อรองรับการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่าง ไทย - สหภาพยุโรป**

Trade, Sustainable Development and Labour Dimension: Thailand's Readiness
to Pursue a Prospective Thailand - EU Free Trade Agreement

**ตอนที่ 2: กรณีศึกษาการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรี
ระหว่าง สหภาพยุโรป - เกาหลีใต้**

รายงานบทวิเคราะห์

กองเศรษฐกิจการแรงงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน

<https://citly.me/KaBxc>

บทสรุปผู้บริหาร

การค้าและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในมิติด้านแรงงาน: ความพร้อมของไทย
เพื่อรองรับการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่าง ไทย - สหภาพยุโรป
ตอนที่ 2: กรณีศึกษาการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่าง สหภาพยุโรป - เกาหลีใต้

ข้อตกลงฉบับนี้ เป็นข้อตกลงทางการค้าที่
"ครอบคลุมและทันสมัย"

EU - เกาหลีใต้ ลงนามข้อตกลงฯ เมื่อวันที่ 6 ต.ค. 53 ณ กรุงบรัสเซลส์ และมีผลบังคับใช้ชั่วคราวในเดือน ก.ค. 54 ก่อนที่จะมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 13 ธ.ค. 58

ที่สำคัญยังเป็นข้อตกลงการค้าเสรีฉบับแรกของ สหภาพยุโรปที่ผนวกบทบัญญัติว่าด้วยเรื่อง "การค้า และการพัฒนาอย่างยั่งยืน " ในมิติมาตรฐานแรงงาน และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ข้อเรียกร้อง EU ต่อการดำเนินการของ เกาหลีใต้ภายใต้บทการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (TSD) 2 ประการ ดังนี้

20 ม.ค. 64 รายงานของคณะผู้เชี่ยวชาญ มีคำวินิจฉัยต่อข้อเรียกร้องของสหภาพยุโรปทั้ง 2 ประการ ดังนี้

1) บทบัญญัติหลายประการใน Trade Union and Labor Relations Adjustment Act (TULRAA) ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ข้อบทที่ 13.4.3 ของข้อตกลงฯ
2) ความพยายามของเกาหลีใต้ในการให้สัตยาบันอนุสัญญาแรงงานหลักทั้ง 4 ฉบับ ยังไม่เพียงพอ

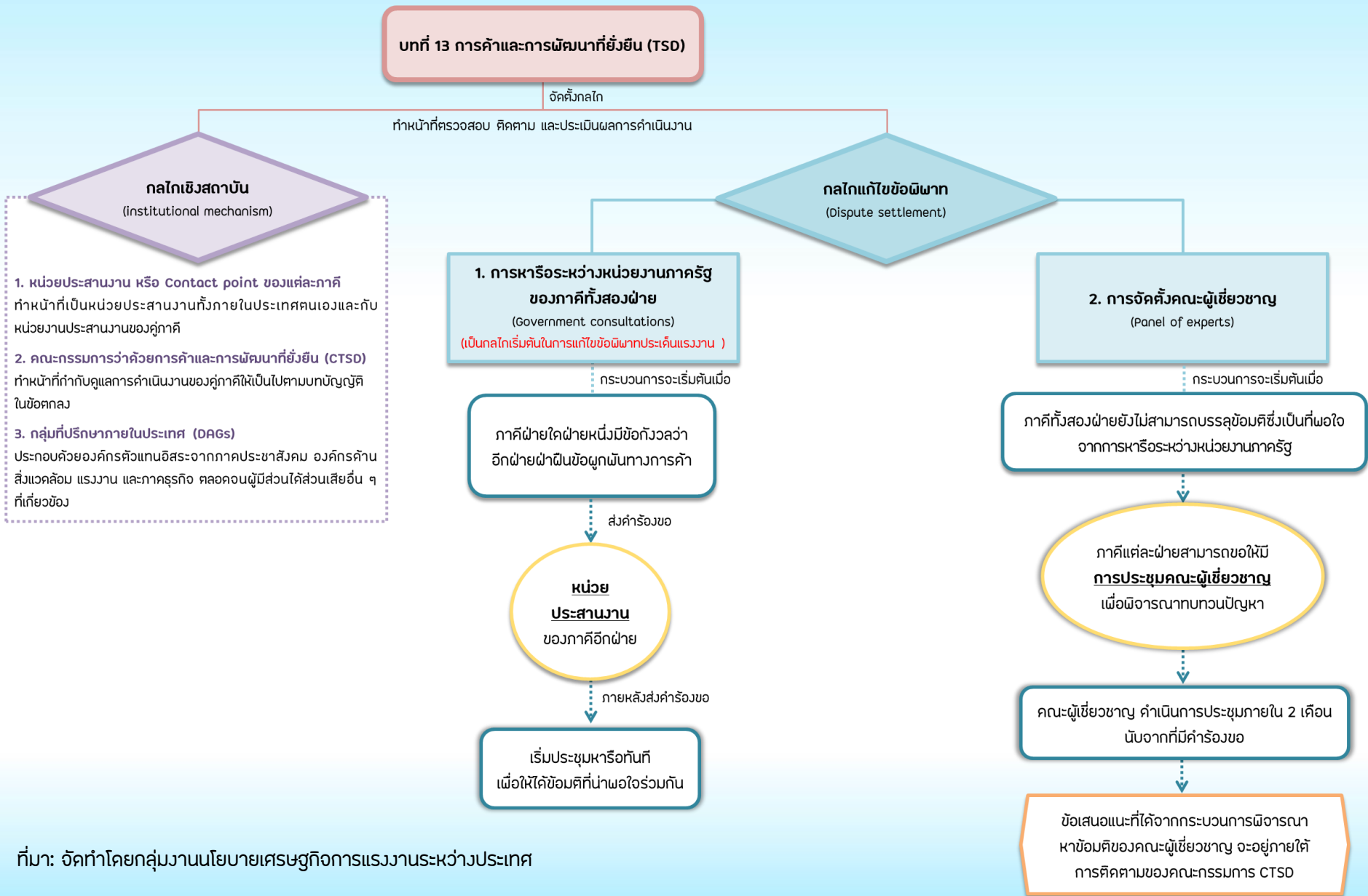
1) เกาหลีใต้จำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายและแนวปฏิบัติ ด้านแรงงานของตนให้สอดคล้องกับหลักเสรีภาพในการสมาคม เพื่อให้แรงงานทุกคนถูกรวมไว้ในคำจำกัดความของ "ลูกจ้าง"
2) เกาหลีใต้ไม่ได้ดำเนินการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีของตนในการให้สัตยาบันอนุสัญญาพื้นฐานของ ILO

กลไกการค้าเป็นงาน การติดตามและ ประเมินผลว่าด้วยเรื่องการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืนในข้อตกลงฯ (หน้าต่อไป)

กลไกเชิงสถาบัน และกลไกแก้ไขข้อพิพาท ภายใต้บทที่ 13 การค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (TSD)

ที่มา: จัดทำโดยกลุ่มงานนโยบายเศรษฐกิจการแรงงานระหว่างประเทศ

**การค้าและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในมิติด้านแรงงาน: ความพร้อมของไทย
เพื่อรองรับการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่าง ไทย – สหภาพยุโรป**
**Trade, Sustainable Development and Labour Dimension: Thailand's Readiness
to Pursue a Prospective Thailand - EU Free Trade Agreement**

ตอนที่ 2: กรณีศึกษาการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่าง สหภาพยุโรป – เกาหลีใต้
Part II: A Case Study of the EU and South Korea Free Trade Agreement

บทนำ

บทความตอนที่แล้วได้นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับไทยและสหภาพยุโรปฟื้นฟูการเจรจา เพื่อจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างกันหลังจากหยุดการเจรจาไปตั้งแต่ปี 2557 โดยหยิบยกประเด็นความสำคัญของสหภาพยุโรปในฐานะประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย และโอกาสการส่งออกสินค้าไทยในตลาดสหภาพยุโรปภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ยุโรปได้รับการยอมรับว่าเป็นกลุ่มประเทศที่มีความเคร่งครัดเกี่ยวกับกฎระเบียบและมาตรฐานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎและมาตรฐานที่นำมาใช้กับนโยบายด้านการค้า ซึ่งเรื่อง “การค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (Trade and Sustainable Development (TSD))” หมายความว่ารวมถึง มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ถูกผนวกเป็นบทบัญญัติหนึ่งในข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศคู่เจรจา และไม่เฉพาะแต่นำมาเป็นบทบัญญัติเพียงเท่านั้น แต่สหภาพยุโรปให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของประเทศคู่เจรจา โดยผ่านกลไก (mechanisms) ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น ประเทศไทยควรเตรียมความพร้อมในการกำหนดท่าทีสำหรับการเจรจากับสหภาพยุโรป เพื่อให้บรรลุการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีที่ครอบคลุมไปถึงเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ โดยรายงานบทวิเคราะห์การจัดทำสัญญาการค้าเสรีที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการแรงงานระหว่างประเทศ จะนำเสนอและศึกษากรณีตัวอย่างของประเทศที่ได้จัดทำข้อตกลงการค้าเสรีร่วมกับสหภาพยุโรปไปแล้ว ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) สิงคโปร์ และเวียดนาม ซึ่งเป็นการนำเสนอเป็นรายไตรมาสต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ฉบับนี้ประจำไตรมาส 1/2567 (มกราคม - มีนาคม 2567) จนถึงไตรมาส 3/2567 (กรกฎาคม - กันยายน 2567)

การค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติด้านแรงงานจากกรณีศึกษาข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้ (Trade and Sustainable Development in relation to Labour Standards Dimension: A Case Study of the EU-South Korea Free Trade Agreement)

รายงานบทวิเคราะห์ฯ ประจำไตรมาส 1/2567 ฉบับนี้เป็นการนำเสนอบทวิเคราะห์กรณีศึกษาข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศในข้อบทว่าด้วยเรื่องการค้าและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ที่มาของข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้
- 2) ข้อบทว่าด้วยเรื่องการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ) ในข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้
- 3) กลไกการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผลว่าด้วยเรื่องการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ) ในข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้
- 4) สิทธิหลังการลงนามข้อตกลงระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้กับการติดตามและประเมินผล
- 5) บทสรุปการถอดบทเรียนกรณีศึกษาของเกาหลีใต้ (lesson learned from a case study) และข้อเสนอแนะ

1. ที่มาของข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้

สาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้เป็นหนึ่งในประเทศที่มีการผลักดันการใช้ประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาตลาดต่างประเทศที่มั่นคงและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้ปัจจุบันเกาหลีใต้มีข้อตกลงการค้าเสรี จำนวน 21 ฉบับ กับคู่ภาคีจำนวน 59 ประเทศ (ข้อมูล ณ ธันวาคม 2566) และยังคงดำเนินการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีกับประเทศอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง (Ministry of Trade, Industry and Energy Republic of Korea, 2023) เกาหลีใต้ถือได้ว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด ในปี 2565 เศรษฐกิจของเกาหลีใต้มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 13 ของโลก (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล, 2566) นอกจากนี้ด้วยความสามารถในการแข่งขันระดับโลกในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมการผลิตโทรศัพท์มือถือ รถยนต์ เคมีภัณฑ์ รวมถึงอุตสาหกรรมบันเทิงที่กำลังเกิดขึ้นในฐานะอุตสาหกรรมสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ (Korean Culture Center, n.d.) ทำให้สถาบันการเงินชั้นนำระดับโลก (Goldman Sachs Group) คัดเลือกให้เกาหลีใต้เข้าไปอยู่ในกลุ่ม The Next 11¹ หรือประเทศมหาอำนาจเกิดใหม่ทางเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 (Emerging Market) อีกด้วย (พัชรี บอนคำ, 2563) และด้วยศักยภาพทางเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้ในปี 2563 เกาหลีใต้กลายเป็นหุ้นส่วนสำคัญและจุดหมายปลายทางส่งออกสินค้าที่ใหญ่ที่สุดอันดับที่ 9 ของสหภาพยุโรป (European Commission, n.d.) ซึ่งในมุมมองของสหภาพยุโรป เกาหลีใต้เป็นตัวแทนของพันธมิตรทางการค้าและการเมืองที่ดีที่สุดในเอเชีย และยังเป็นตลาดที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งสำหรับสินค้าเกษตรของสหภาพยุโรป ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการค้าและการแลกเปลี่ยนการลงทุน ประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปได้อนุญาตให้คณะกรรมการการยุโรป (European Commission) เริ่มต้นการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีทวิภาคีกับเกาหลีใต้ขึ้นในปี 2550

ภายหลังจากการเจรจาอย่างเป็นทางการถึงแปดรอบมาตั้งแต่ปี 2550 ในที่สุดสหภาพยุโรป โดยความเห็นชอบของประเทศสมาชิกทั้ง 27 ประเทศ และเกาหลีใต้จึงได้ลงนามในข้อตกลงการค้าเสรีร่วมกัน เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2553 ณ กรุงบรัสเซลส์ โดยกำหนดให้บทบัญญัติของข้อตกลงบางข้อหรือทุกข้อมีผลบังคับใช้เป็นการชั่วคราว (Provisional Application)² ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2554 ก่อนที่ข้อตกลงจะมีผลใช้บังคับอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2558 หลังจากการให้สัตยาบันของทั้งสองฝ่ายแล้ว (Axel Marx et al, 2021, p.3)

ข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้ ถือว่าเป็นข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศ ฉบับแรก ที่สหภาพยุโรปลงนามกับประเทศคู่ภาคีในทวีปเอเชีย และเป็นข้อตกลงการค้าที่ครอบคลุมและทันสมัย และที่สำคัญยังเป็นข้อตกลงการค้าเสรีฉบับแรกของสหภาพยุโรปที่ผนวกบทบัญญัติว่าด้วยเรื่อง “การค้าและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Trade and Sustainable Development)” ในมิติมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทำให้นับแต่นั้นเป็นต้นมาข้อตกลงการค้าเสรีของสหภาพยุโรปทั้งหมด จึงมีพันธกรณีดังกล่าว รวมอยู่ในข้อตกลงฯ ที่ทำกับประเทศคู่ค้าอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น ประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ เวียดนาม ฯลฯ (European Commission, 2021)

¹ The Next 11 หรือ N-11 คือ 11 ประเทศที่มีแนวโน้มจะกลายเป็นประเทศเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ เกาหลีใต้ บังกลาเทศ อียิปต์ อินโดนีเซีย อิหร่าน เม็กซิโก ไนจีเรีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ตุรกี และเวียดนาม รองจากกลุ่มประเทศ BRICS ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้

² ตามมาตรา 25 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969

2. ข้อบทว่าด้วยเรื่องการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ) ในข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้

การจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรป - เกาหลีใต้ฉบับนี้ ถือได้ว่าเป็นการขยายขอบเขตการการค้าด้านใหม่ๆ ที่ต่างจากการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีรูปแบบเดิม โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานด้านแรงงาน ที่ก่อนหน้านี้ทั้งสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้ในขณะนั้นไม่เคยรวมประเด็นดังกล่าวไว้ในข้อตกลงการค้าเสรี โดยกฎระเบียบด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหภาพยุโรปถูกจำกัดอยู่เพียงมาตราข้อยกเว้นทั่วไป (Aleydis Nissen, 2022) ทำให้ข้อตกลงฉบับนี้เป็นฉบับแรกของสหภาพยุโรปที่ได้รวมประเด็นด้านแรงงาน ไว้ภายใต้บทที่ 13 เกี่ยวกับการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (Trade and Sustainable Development: TSD) ประกอบด้วยบทบัญญัติที่มีผลผูกพัน การกำหนดหลักการ และพันธกรณีที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานแรงงานหลักและวาระงานที่มีคุณค่า (Decent work) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) ที่ทุกฝ่ายตกลงจะปฏิบัติตามและให้สัตยาบันอนุสัญญาขั้นพื้นฐานของ ILO (European Commission, 2010, p.10) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ประเด็นด้านแรงงานภายใต้บทที่ 13 การค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (TSD)

ข้อ	รายละเอียด
13.1 บริบทและวัตถุประสงค์	<p>13.1.1 ระลึกถึงแผนปฏิบัติการ 21 แห่งการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ปี ค.ศ. 1992 แผนปฏิบัติการโจฮันเนสเบิร์กว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน ปี ค.ศ. 2002 และปฏิญญาระดับรัฐมนตรีในการประชุมคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องการจัดงานเต็มทีและงานที่มีคุณค่าปี ค.ศ. 2006 คู่ภาคีได้ยืนยันความมุ่งมั่นในการส่งเสริมการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศ เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและจะมุ่งมั่นที่จะให้แน่ใจว่าวัตถุประสงค์นี้ได้รับการบูรณาการและสะท้อนให้เห็นในทุกระดับของความสัมพันธ์ทางการค้า</p> <p>13.1.2 คู่ภาคีตระหนักว่าการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมไปถึงการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเน้นย้ำประโยชน์แห่งความร่วมมือว่าด้วยเรื่องสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการค้า ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการดำเนินงานระดับโลกด้านการค้าและการพัฒนาอย่างยั่งยืน</p> <p>13.1.3 คู่ภาคีตระหนักว่าข้อบัพนี้มีใช้เจตนารมณ์ของคู่ภาคีในการดำเนินการร่วมมือด้านมาตรฐานแรงงานหรือมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของคู่ภาคี แต่เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าและความร่วมมือในลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในขอบเขตของวาระหนึ่งและวาระสอง</p>
13.2 ขอบเขต	<p>13.2.1 เว้นแต่จะระบุไว้เป็นอย่างอื่น เนื้อหาบทนี้ใช้กับการกำหนดหรือดำเนินมาตรการของคู่ภาคีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านแรงงาน (เมื่อกล่าวถึงเรื่องแรงงานในบทนี้ให้หมายความรวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวาระงานที่มีคุณค่าขององค์การแรงงานระหว่างประเทศและปฏิญญาระดับรัฐมนตรีในการประชุมคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องการจัดงานเต็มทีและงานที่มีคุณค่าปี ค.ศ. 2006) และประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการค้าตามที่ระบุไว้ในข้อ 13.1.1 และ 13.1.2</p>

ข้อ	รายละเอียด
	<p>13.2.2 ภาศึเน้นย้ำว่ามาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและแรงงานไม่ควรถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการกีดกันทางการค้า ภาศึทั้งสองฝ่ายรับทราบว่า จะไม่มีการนำข้อได้เปรียบจากมาตรฐานสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานแรงงานในการผลิตสินค้าที่เหนือกว่าภาศึอีกฝ่ายหนึ่งมาใช้เพื่อกีดกันทางการค้า</p>
<p>13.3 สิทธิของรัฐในการกำกับดูแลและกำหนดระดับการคุ้มครอง</p>	<p>ตระหนักดีว่าภาศึแต่ละฝ่ายมีสิทธิในการกำหนดระดับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและแรงงานของตนเอง เพื่อกำหนดหรือปรับปรุงกฎหมายหรือนโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม ภาศึแต่ละฝ่ายต้องใช้ความพยายามเพื่อให้มั่นใจได้ว่ากฎหมายและนโยบายเหล่านั้นจะทำให้เกิดและส่งเสริมการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและแรงงานในระดับสูง สอดคล้องกับมาตรฐานหรือข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลตามข้อ 13.4 และ 13.5 และจะต้องมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงกฎหมายและนโยบายเหล่านั้นต่อไป</p>
<p>13.4 มาตรฐานแรงงานระดับพหุภาศึและข้อตกลง</p>	<p>13.4.1 ภาศึตระหนักถึงคุณค่าของความร่วมมือและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการจ้างงานและแรงงาน และถือเป็นการตอบสนองของประชาคมระหว่างประเทศต่อความท้าทายและโอกาสทางเศรษฐกิจ การจ้างงาน และสังคม อันเป็นผลมาจากโลกาภิวัตน์ โดยสองฝ่ายผูกพันที่จะหารือและดำเนินการความร่วมมืออย่างเหมาะสมในประเด็นแรงงานและการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน</p> <p>13.4.2 ภาศึย้ำถึงข้อผูกพันภายใต้ปฏิญญารัฐมนตรีของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการจ้างงานเต็มที่และงานที่มีคุณค่า ค.ศ. 2006 เพื่อตระหนักถึงการจ้างงานอย่างมีประสิทธิภาพและงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับทุกประเทศ และเป็นวัตถุประสงค์สำคัญอันดับแรกของความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศในลักษณะที่เอื้อให้เกิดการจ้างงานอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ รวมถึงงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคนทั้งผู้ชาย ผู้หญิง และเยาวชน</p> <p>13.4.3 ภาศึตามที่มีพันธกิจผูกพันในฐานะสมาชิกองค์การแรงงานระหว่างประเทศ และปฏิญญาว่าด้วยหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานและการติดตามผล ซึ่งได้รับการรับรองในที่ประชุมใหญ่องค์การแรงงานระหว่างประเทศสมัยที่ 86 เมื่อปี ค.ศ. 1998 ที่จะส่งเสริมหลักการสิทธิขั้นพื้นฐานภายใต้กฎหมายและแนวปฏิบัติในประเทศของตน โดยหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐาน ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> (ก) เสรีภาพในการสมาคมและการรวมตัวและเจรจาต่อรองร่วม (ข) การขจัดการใช้แรงงานบังคับหรือการเกณฑ์แรงงานทุกรูปแบบ (ค) การขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก (ง) การขจัดการเลือกปฏิบัติการทำงานและอาชีพ

ชื่อ	รายละเอียด
	<p>ภาคีย้ำถึงพันธะผูกพันที่จะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศที่เกาหลีใต้และสหภาพยุโรปให้สัตยาบันไว้ ภาคีจะใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สัตยาบันอนุสัญญาพื้นฐานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ รวมไปถึงอนุสัญญาที่องค์การแรงงานระหว่างประเทศจำแนกเป็น “อนุสัญญาที่เป็นปัจจุบันและมีผลบังคับใช้”</p>
<p>13.6 การค้าที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>	<p>13.6.1 ภาคีย้ำว่าการค้าควรส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกมิติ โดยภาคีตระหนักถึงประโยชน์ของมาตรฐานแรงงานอนุสัญญาหลักและงานที่มีคุณค่าต่อประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ นวัตกรรม และผลิตภาพ และย้ำเน้นย้ำถึงคุณค่าของการเชื่อมโยงนโยบายที่มากขึ้นระหว่างนโยบายการค้าและนโยบายการจ้างงาน</p> <p>13.6.2 ภาคีมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมการค้าและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อม พลังงานทดแทนที่ยั่งยืน สินค้าประหยัดพลังงาน บริการ และสินค้าที่มีฉลากสิ่งแวดล้อม รวมถึงการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี นอกจากนี้ ภาคีแต่ละฝ่ายมุ่งมั่นที่จะอำนวยความสะดวกทางการค้าที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการค้าที่เป็นธรรมและมีจริยธรรม ตลอดจนสินค้าภายใต้โครงการที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมและความรับผิดชอบต่อองค์กร</p>
<p>13.7 การรักษาระดับความคุ้มครองในการปรับใช้และการบังคับใช้กฎหมาย ข้อบังคับหรือมาตรฐาน</p>	<p>13.7.1 ภาคีจะต้องไม่ล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมและกฎหมายแรงงานของตนอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการกระทำหรือการละเลยอย่างต่อเนื่องหรือเกิดขึ้นซ้ำๆ ในลักษณะที่ส่งผลกระทบต่อการค้าหรือการลงทุนระหว่างภาคี</p> <p>13.7.2 ภาคีจะต้องไม่ทำให้การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมหรือแรงงานที่กำหนดไว้ในกฎหมายของตนอ่อนแอลงเพื่อส่งเสริมการค้าหรือการลงทุน โดยการสละหรือลดทอนกฎหมาย ระเบียบ หรือมาตรฐานของตนในลักษณะที่ส่งผลกระทบต่อการค้าหรือการลงทุนระหว่างคู่สัญญา</p>
<p>13.9 ความโปร่งใส</p>	<p>ภาคีตกลงที่จะพัฒนา แนะนำ และดำเนินมาตรการใด ๆ ด้วยความโปร่งใสและดำเนินการโดยทันที ภายใต้บทบัญญัติกฎหมายภายในประเทศ เพื่อมุ่งหมายในการปกป้องสิ่งแวดล้อมและสภาพแรงงาน ที่ส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างกัน รวมทั้งผ่านกระบวนการหรือทางสังคมจากตัวแทนภาคประชาสังคมและภาคเอกชนตามกระบวนการและระยะเวลาที่เหมาะสม</p>
<p>13.10 การทบทวนผลกระทบด้านความยั่งยืน</p>	<p>ภาคีผูกพันที่จะทบทวน ติดตาม และประเมินผลกระทบของการบังคับใช้ข้อตกลงนี้ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมงานที่มีคุณค่าผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและสถาบันที่จัดตั้งขึ้นภายใต้ข้อตกลงนี้ เช่น ผ่านการประเมินผลกระทบด้านความยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับการค้า</p>

ชื่อ	รายละเอียด
13.11 ความร่วมมือ	<p>ภาคีตระหนักถึงความสำคัญของความร่วมมือในด้านที่เกี่ยวข้องกับการค้าของนโยบายสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของข้อตกลงนี้ โดยภาคีมุ่งมั่นที่จะเริ่มต้นกิจกรรมความร่วมมือตามที่กำหนดไว้ในภาคผนวก 13</p>
13.12 กลไกเชิงสถาบัน	<p>13.12.1 ภาคีแต่ละฝ่ายต้องกำหนดสำนักงานภายในฝ่ายบริหารของตน ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานติดต่อกับภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินการตามบทนี้</p> <p>13.12.2 คณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (The Committee on Trade and Sustainable Development: CTSD) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามข้อ 15.2.1 (คณะกรรมการพิเศษ) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูงในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแต่ละภาคี</p> <p>13.12.3 คณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องจัดให้มีการประชุมภายใน 1 ปีแรกนับตั้งแต่วันที่ข้อตกลงฉบับนี้มีผลบังคับใช้ และจากนั้นหากมีความจำเป็นอาจจัดประชุมเพื่อกำกับดูแลการดำเนินการตามบทนี้ รวมถึงกำกับดูแลการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือภายใต้ภาคผนวก 13</p> <p>13.12.4 ภาคีแต่ละฝ่ายต้องจัดตั้งกลุ่มที่ปรึกษาภายในประเทศ (Domestic Advisory Group(s): DAGs) ว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (สิ่งแวดล้อมและแรงงาน) โดยมีหน้าที่ให้คำปรึกษาในการดำเนินการตามบทนี้</p> <p>13.12.5 กลุ่มที่ปรึกษาในประเทศ (DAGs) ประกอบด้วย องค์กรตัวแทนอิสระจากภาคประชาสังคม โดยมีจำนวนผู้แทนจากองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม แรงงาน และภาคธุรกิจ ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในสัดส่วนที่เหมาะสม</p>
13.13 กลไกการเจรจาภาคประชาสังคม	<p>13.13.1 สมาชิกของกลุ่มที่ปรึกษาภายในประเทศ (DAGs) ของภาคีแต่ละฝ่าย จะจัดการประชุมภาคประชาสังคม เพื่อหารือหรือเจรจาที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนกับความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างภาคี โดยเวทีภาคประชาสังคมจะมีการประชุมปีละ 1 ครั้ง เว้นแต่ภาคีจะตกลงเป็นอย่างอื่น คู่ภาคีเห็นชอบโดยคำวินิจฉัยของคณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืนที่กำหนดให้จัดการประชุมภาคประชาสังคมต้องไม่ช้ากว่า 1 ปี หลังจากข้อตกลงมีผลบังคับใช้</p> <p>13.13.2 กลุ่มที่ปรึกษาภายในประเทศ (DAGs) จะเลือกตัวแทนจากสมาชิกของตน โดยพิจารณาจากตัวแทนตามสัดส่วนที่เหมาะสมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องตามข้อ 13.12.5</p> <p>13.13.3 ภาคีสามารถนำเสนอข้อมูลปัจจุบันเกี่ยวกับการดำเนินการตามบทนี้ในที่ประชุมภาคประชาสังคม ข้อมูลที่ได้ในที่ประชุมภาคประชาสังคมไม่ว่าจะเป็นความเห็น ประเด็นอภิปราย หรือข้อสรุป สามารถส่งไปยังภาคีแต่ละฝ่ายได้โดยตรง หรือผ่านทางกลุ่มที่ปรึกษาภายในประเทศ (DAGs)</p>

ชื่อ	รายละเอียด
13.14 การหารือระหว่างรัฐบาล	<p>13.14.1 ภาคิอาจร็องขอให้จัดการหารือร่วมกับภาคิอีกฝายเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวข้งกับผลประโยชน์ร่วมกันที่เกดขึ้นภายใต้บพนี้ ร่วมถึงอาจเกดขึ้นจากการร็องขอของกลุ่ที่ปรีกษาภายในประเทศ (DAGs) ตามข้อ 13.12 ที่ส่งคำร็องขอเป็นลายลัษณ์อักษรไปย้งหน่วยประสานงานของภาคิอีกฝายหนึ่ง โดยการหารือต้งเริ่มต้งทันทีหลังจกที่ภาคิส่งคำร็องขอ</p> <p>13.14.2 ภาคิต้งพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ข้อมติที่นำพอใจร่วมกัน ภาคิต้งทำให้มั่นใจว่า ข้อมติต้งกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงกิจกรรมขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO), องค์กรหรือหน่วยงานพหุภาคิด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (relevant multilateral environmental organisations or bodies) เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือที่มากขึ้นและการดำเนินงานที่สอดคล้องของภาคิ และองค์กรต้งกล่าว เมื่อมีประเด็นเกี่ยวข้งภายใต้ข้อตกลง ภาคิสามารถขอคำแนะนำจากองค์กรหรือหน่วยงานเหล่านี้ได้</p> <p>13.14.3 หากภาคิฝายใดฝายหนึ่งเห็นว่าม็เรื่องหรือประเด็นใดที่ต้งหารือต่อไป ภาคินั้นอาจร็องขอให้เรียกประชุมคณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (Committee on Trade and Sustainable Development: CTSD) เพื่อพิจารณาเรื่องต้งกล่าว โดยส่งคำร็องขอเป็นลายลัษณ์อักษรไปย้งหน่วยประสานงานของภาคิอีกฝาย ซึ่งคณะกรรมการฯ ต้งประชุมโดยเร็ว และพยายามหาข้อมติในเรื่องต้งกล่าว มติของคณะกรรมการฯ ต้งเปิดเผยต่อสาธารณะ เว้นแต่คณะกรรมการฯ จะวินิจฉัยเป็นอย่างอื่น</p> <p>13.14.4 คณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน อาจขอคำแนะนำจากกลุ่ที่ปรีกษาภายในประเทศของภาคิฝายใดฝายหนึ่ง หรือจากกลุ่ที่ปรีกษาภายในประเทศของภาคิทั้งสองฝาย และภาคิแต่ละฝายอาจขอคำแนะนำจากกลุ่ที่ปรีกษาภายในประเทศของตน จากนั้นกลุ่ที่ปรีกษาภายในประเทศนั้น ๆ จะส่งข้อพิจารณาของตนให้กับภาคินั้น ๆ หรือให้กับคณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>
13.15 คณะผู้เชี่ยวชาญ	<p>13.15.1 เว้นแต่ภาคิทั้งสองฝายจะตกลงเป็นอย่างอื่น ภาคิฝายใดฝายหนึ่งอาจร็องขอให้จัดประชุมคณะผู้เชี่ยวชาญ หลังจากพ้นระยะเวลา 90 วัน นับแต่วันที่ยื่นคำร็องขอให้มีการปรีกษาหารือตามข้อ 13.14.1 เพื่อให้คณะผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่ตรวจสอบประเด็นหรือเรื่องที่ยังไม่ได้ข้อมติที่นำพอใจจากการหารือระหว่างรัฐบาล ภาคิทั้งสองฝายสามารถยื่นเรื่องต่อคณะผู้เชี่ยวชาญได้ โดยคณะผู้เชี่ยวชาญต้งแสวงหาข้อมูลและข้อเสนอแนะจากภาคิฝายใดฝายหนึ่ง กลุ่ที่ปรีกษาภายในประเทศ หรือองค์กรระหว่างประเทศที่กำหนดไว้ในข้อ 13.14 ตามความเหมาะสม โดยคณะผู้เชี่ยวชาญจะประชุมกันภายในสองเดือนนับจากวันที่ภาคิร็องขอ</p> <p>13.15.2 คณะผู้เชี่ยวชาญตามที่ได้รับเลือกตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในวรรคสามตามบพนี้ ต้งใช้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินการตามบพนี้</p>

ชื่อ	รายละเอียด
	<p>เว้นแต่คู่ภาคีจะตกลงเป็นอย่างอื่น คณะผู้เชี่ยวชาญต้องนำเสนอรายงานต่อภาคีภายใน 90 วันนับจากวันที่ผู้เชี่ยวชาญคนสุดท้ายได้รับการคัดเลือก ภาคีต้องใช้ความพยายามอย่างดีที่สุดเพื่อนำข้อเสนอแนะของคณะผู้เชี่ยวชาญไปปรับใช้กับการปฏิบัติตามบทนี้ ซึ่งการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะผู้เชี่ยวชาญจะต้องได้รับการตรวจสอบโดยคณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน และรายงานของคณะผู้เชี่ยวชาญจะต้องเผยแพร่ต่อกลุ่มที่ปรึกษาภายในประเทศของภาคี สำหรับข้อมูลอันเป็นความลับต้องใช้หลักปฏิบัติตามภาคผนวก 14 - B (กฎขั้นตอนอนุญาโตตุลาการ)</p> <p>13.15.3 เมื่อความตกลงนี้มีผลบังคับใช้แล้ว คู่ภาคีตกลงที่จะกำหนดรายชื่อบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องในบทนี้อย่างน้อย 15 คน โดยในจำนวนนี้อย่างน้อย 5 คน ต้องเป็นบุคคลที่ไม่ใช่สัญชาติ (non-nationals) ของภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้มีความเป็นอิสระและไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือรับคำสั่งจากภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือองค์กรที่เป็นตัวแทนในกลุ่มที่ปรึกษาภายในประเทศ โดยภาคีแต่ละฝ่ายต้องเลือกผู้เชี่ยวชาญหนึ่งคนจากรายชื่อผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดภายใน 30 วันนับจากวันที่ได้รับคำขอให้จัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญ หากภาคีฝ่ายใดไม่สามารถเลือกผู้เชี่ยวชาญของตนภายในระยะเวลาดังกล่าวได้ ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเลือกจากรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นบุคคลสัญชาติของภาคีที่ไม่สามารถเลือกผู้เชี่ยวชาญได้ โดยผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับเลือกจากภาคีทั้งสองคนจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกประธานคณะผู้เชี่ยวชาญที่ต้องไม่ใช่บุคคลสัญชาติของภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</p>
13.16 การระงับข้อพิพาท	สำหรับเรื่องใดๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้บทนี้ ภาคีจะต้องใช้วิธีการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในข้อ 13.14 และ 13.15 เท่านั้น

ที่มา: Ministry of Trade, Industry and Energy Republic of Korea

*การแปลเป็นภาษาไทยนี้ใช้เพื่ออ้างอิงสำหรับการจัดทำวิเคราะห์ฉบับนี้เท่านั้น

*แปลโดย กลุ่มงานนโยบายเศรษฐกิจการแรงงานระหว่างประเทศ, กองเศรษฐกิจการแรงงาน, สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน

3. กลไกการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผลว่าด้วยเรื่องการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ) ในข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้

ภายใต้บทที่ 13 ของข้อตกลงฉบับนี้ กำหนดให้ภาคีแต่ละฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของความร่วมมือในด้านที่เกี่ยวข้องกับการค้าของนโยบายสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยให้มีการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือตามที่กำหนดไว้ในภาคผนวก 13 ว่าด้วยเรื่องความร่วมมือด้านการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยในบริบทที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน ประเด็นความร่วมมือที่สำคัญประกอบด้วย (1) การแลกเปลี่ยนความเห็นผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมไปถึงหารือเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหรือลดผลกระทบในทางลบ (2) ดำเนินความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบเชิงสังคมที่ส่งผลต่อการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (3) ดำเนินความร่วมมือโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สัตยาบันอนุสัญญาหลักและอนุสัญญาอื่น ๆ ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (4) แลกเปลี่ยนข้อมูลและดำเนินความร่วมมือในเรื่องความรับผิดชอบทางสังคม รวมไปถึงการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ (5) ดำเนินความร่วมมือด้านการค้าในมิติที่เกี่ยวข้องกับวาระงานที่มีคุณค่าขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ รวมไปถึงประเด็นความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและการจ้างงานอย่างเต็มที่ การปรับเปลี่ยนของตลาดแรงงาน มาตรฐานแรงงาน/อนุสัญญาหลัก สถิติแรงงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การคุ้มครองทางสังคม และความครอบคลุมทางสังคม การเจรจาทางสังคมและความเท่าเทียมทางเพศ

ทั้งนี้ หากภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเห็นว่าการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือข้างต้นของภาคีอีกฝ่ายยังไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของข้อตกลง ซึ่งอาจนำไปสู่ความเห็นที่ขัดแย้งกันระหว่างคู่ภาคี หรือภาคีเห็นว่าควรมีการทบทวน ติดตามและประเมินผลกระทบของการดำเนินกิจกรรม ข้อตกลงฉบับนี้จึงกำหนดให้จัดตั้งกลไกการดำเนินงาน ติดตามและประเมินผล ในรูปแบบของกลไกเชิงสถาบัน (institutional mechanism) และกลไกแก้ไขข้อพิพาท (Dispute settlement) เพื่อให้กลไกดังกล่าวทำหน้าที่ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย

3.1 กลไกเชิงสถาบัน ได้แก่

1) หน่วยประสานงาน หรือ Contact point ของแต่ละภาคี ซึ่งในที่นี้อาจหมายถึงหน่วยงานรัฐบาลที่มีพันธกิจเกี่ยวข้องกับด้านแรงงานและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานทั้งภายในประเทศตนเองและหน่วยงานประสานงานของคู่ภาคี

2) คณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (CTSD) ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากหน่วยงานรัฐบาลของคู่ภาคี โดยมีพันธกิจเกี่ยวข้องกับด้านแรงงาน และสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของคู่ภาคีให้เป็นไปตามบทบัญญัติในข้อตกลง

3) กลุ่มที่ปรึกษาภายในประเทศ (DAGs) ซึ่งประกอบด้วยองค์กรตัวแทนอิสระจากภาคประชาสังคม องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม แรงงาน และภาคธุรกิจ ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 กลไกแก้ไขข้อพิพาท ได้แก่

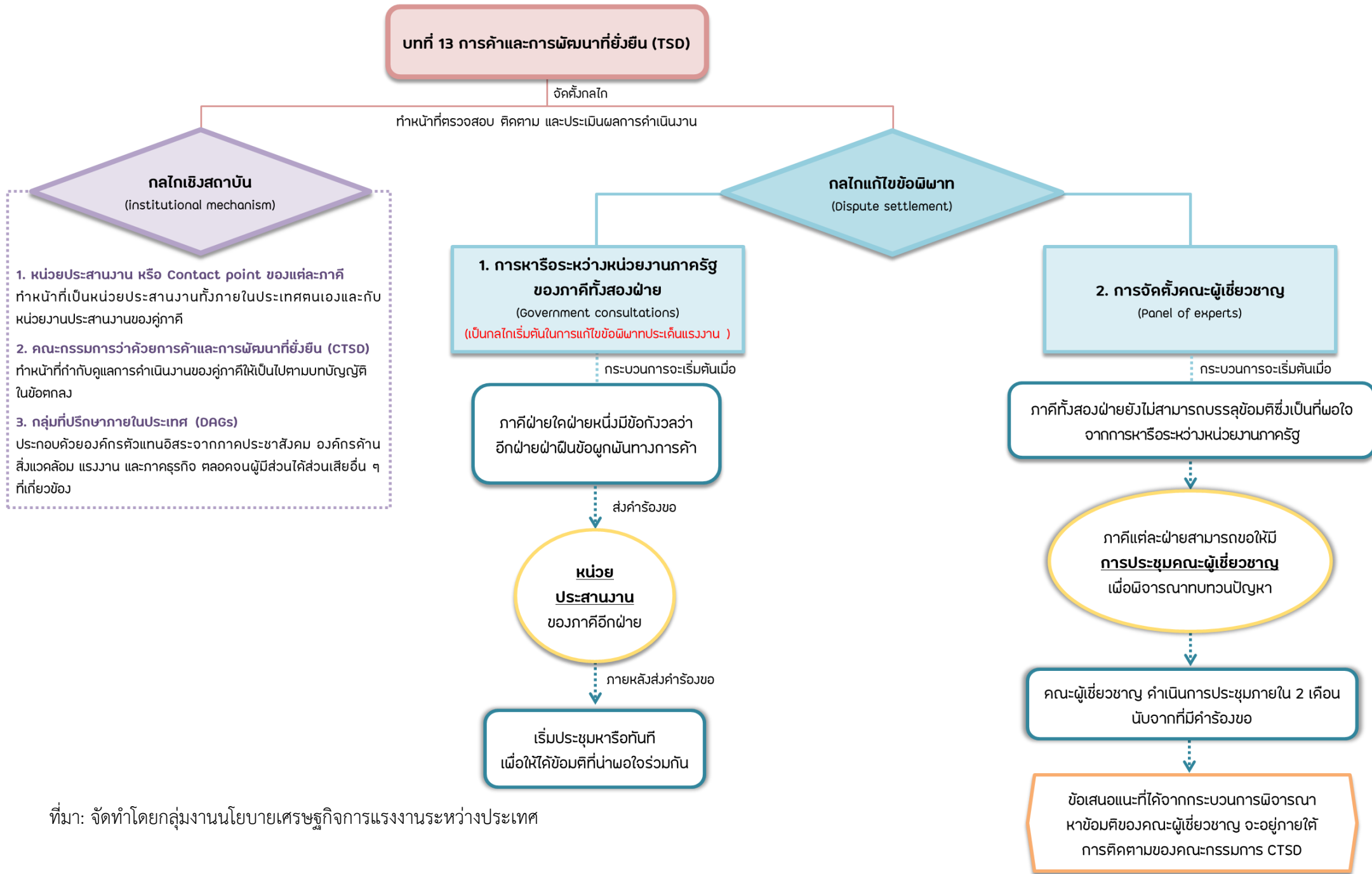
1) การหารือระหว่างหน่วยงานภาครัฐของภาคีทั้งสองฝ่าย (Government consultations) ถือว่าเป็นกลไกเริ่มต้นในการแก้ไขข้อพิพาทในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน โดยกระบวนการจะเริ่มต้นขึ้นเมื่อเกิดกรณีที่ภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีข้อกังวลว่าอีกฝ่ายฝ่าฝืนข้อผูกพันทางการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถขอปรึกษาหารือกับรัฐบาลอีกฝ่ายเพื่อหาแนวทางแก้ไขเรื่องขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ โดยการส่งคำร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังหน่วยประสานงาน (Contact point) ของภาคีอีกฝ่าย และภายหลังจากที่มีคำร้องขอจะต้องเริ่มดำเนินการประชุมหารือทันทีเพื่อให้ได้ข้อยุติที่น่าพอใจร่วมกัน โดยภาคีทั้งสองฝ่ายจะใช้เวลาพยายาม

ทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ข้อยุติที่น่าพอใจร่วมกัน ทั้งนี้ หากภาคีทั้งสองฝ่ายไม่สามารถบรรลุข้อยุติซึ่งเป็นที่พอใจได้ ภาคีทั้งสองฝ่ายอาจร้องขอให้จัดตั้งกลไกแก้ไขข้อพิพาทในระดับถัดไป

2) การจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญ (Panel of experts) เพื่อเป็นกลไกแก้ไขข้อพิพาทในกรณีที่ภาคีทั้งสองฝ่ายไม่สามารถบรรลุข้อยุติจากการหารือระหว่างหน่วยงานภาครัฐของภาคีทั้งสองได้ โดยภาคีแต่ละฝ่ายสามารถขอให้มีการประชุมคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาทบทวนปัญหาดังกล่าว ซึ่งคณะผู้เชี่ยวชาญสามารถขอข้อมูลและคำแนะนำจากภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กลุ่มที่ปรึกษาภายในประเทศ หรือองค์กรระหว่างประเทศ ตามที่เห็นสมควร และจะต้องดำเนินการจัดประชุมภายในสองเดือนนับจากที่มีคำร้องขอ ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการพิจารณาหาข้อยุติของคณะผู้เชี่ยวชาญ จะอยู่ภายใต้การติดตามของคณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (CTSD) ที่แต่งตั้งขึ้นภายใต้ข้อ 15.2.1 ของข้อตกลงฉบับนี้ ซึ่งเป็นคณะกรรมการพิเศษ (Specialised Committees) ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินการตามบท TSD เพื่อติดตามว่าภาคีทั้งสองฝ่ายใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อรองรับข้อเสนอแนะของคณะผู้เชี่ยวชาญหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ไม่มีมาตรการคว่ำบาตรทางการค้าสำหรับการไม่ปฏิบัติตามบทนี้ และฝ่ายที่ร้องเรียนไม่สามารถกำหนดอัตราภาษีเพิ่มหรือบทลงโทษทางเศรษฐกิจอื่นใดได้

เป็นที่น่าสนใจว่าข้อผูกพันระหว่างภาคีทั้งสองฝ่าย จัดให้มีภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมผ่านการจัดตั้งกลุ่มที่ปรึกษาภายในประเทศทั้งเกาหลีใต้และสหภาพยุโรป (DAGs) ซึ่งเป็นตัวแทนขององค์กรแรงงาน สิ่งแวดล้อม และธุรกิจ ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อตกลงภายใต้บทนี้ ซึ่งสมาชิกของกลุ่มที่ปรึกษาภายในประเทศของทั้งสองฝ่ายจะมีการประชุมในเวทีประชาสังคมเป็นประจำทุกปี เพื่อหารือเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ยังได้มีการรวมกระบวนการระงับข้อพิพาทอันเป็นกลไกสำคัญในการระงับข้อขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศ เมื่อมีข้อตกลงการเปิดเสรีทางการค้าแล้วประเทศคู่ภาคีไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีหรือข้อผูกพัน ส่งผลให้เกิดเป็นข้อขัดแย้งระหว่างกันขึ้น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2558, น.2-94) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวถือได้ว่ามีความคล้ายคลึงกับขั้นตอนการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) (Laurence Boisson de Chazournes & Jaemin Lee, 2022)

รูปที่ 1 กลไกเชิงสถาบัน (institutional mechanism) และกลไกแก้ไขข้อพิพาท (Dispute settlement) ภายใต้บทที่ 13 การค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน

ที่มา: จัดทำโดยกลุ่มงานนโยบายเศรษฐกิจการแรงงานระหว่างประเทศ

4. ลิปปีหลังการลงนามข้อตกลงระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้กับการติดตามและประเมินผล

แม้ว่าโดยรวมการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรป – เกาหลีใต้ จะเป็นประโยชน์ต่อคู่ภาคีทั้งสองฝ่าย แต่ขณะเดียวกันประเด็นปัญหาด้านแรงงานได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของข้อพิพาทตามข้อผูกพันภายใต้ข้อตกลงฉบับนี้ ซึ่งสหภาพยุโรปได้มีข้อกังวลมาอย่างยาวนานว่าการปฏิบัติตามหลักการมาตรฐานแรงงานหลักที่กำหนดโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ของเกาหลีใต้นั้นจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง (Samuel Wejchert, 2021) โดยในปี 2561 สหภาพยุโรปได้ขอคำปรึกษาอย่างเป็นทางการกับรัฐบาลเกาหลีใต้เกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อผูกพันการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีฯ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 จุดเริ่มต้นของข้อพิพาท

วันที่ 17 ธันวาคม 2561 (ค.ศ. 2018) สหภาพยุโรปเสนอให้มีการหารือระหว่างภาครัฐบาลของทั้งสองประเทศ ตามที่ระบุไว้ในข้อ 13.14.1 ของข้อตกลงฯ เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับมาตรการ รวมทั้งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยเรื่องการปรับสถานะสหภาพแรงงานและแรงงานสัมพันธ์ของเกาหลีใต้ หรือ Trade Union and Labour Relations Adjustment Act (TULRAA) และแม้ว่าผู้แทนของทั้งสองฝ่ายจะได้ข้อมติของการหารือซึ่งเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่ายจากการประชุมหารือระดับรัฐบาล (Government consultation) ที่จัดขึ้น ณ กรุงโซล เกาหลีใต้ เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2562 (ค.ศ. 2019) แต่ประเด็นการระงับข้อพิพาทดังกล่าวยังไม่บรรลุผล ซึ่งในที่สุดฝ่ายสหภาพยุโรปจึงร้องขอให้มีการจัดตั้ง “คณะผู้เชี่ยวชาญ (Panel of Experts)” เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและแก้ไขข้อพิพาท ตามที่กำหนดในข้อ 13.15.1 ของข้อตกลง ฯ

4.2 การดำเนินงานของ Panel of experts และการวินิจฉัยประเด็นข้อพิพาทในสาระสำคัญ (Substantive issues)

เป็นที่น่าสังเกตว่าคณะผู้เชี่ยวชาญ หรือ Panel of experts ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกลไกการแก้ไขข้อพิพาท มีลักษณะและใช้วิธีการดำเนินงานคล้ายคลึงกับกลไกการตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ เช่น กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายใต้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Council: UNHRC) หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่ากระบวนการ Universal Periodical Review (UPR) ซึ่งมีขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

- 1) ประเทศที่ทำรายงานทบทวนฯ มีหน้าที่ต้องจัดทำและส่งรายงานการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศของตนให้ UNHRC พิจารณา และพร้อมกันนั้นฝ่ายภาคประชาสังคมจัดทำและส่งรายงานฯ คู่ขนานกับรายงานของรัฐบาลเพื่อให้ UNHRC พิจารณาเช่นเดียวกัน
- 2) ขั้นตอนการเสนอถ้อยแถลง (hearing) ประกอบการนำเสนอรายงานของผู้แทนรัฐบาลของประเทศนั้น ๆ ในที่ประชุมคณะทำงานของ UPR (Working Group on UPR)
- 3) คณะทำงาน UPR จัดทำผลการนำเสนอรายงานพร้อมข้อเสนอแนะ
- 4) ประเทศที่ทำรายงานทบทวนฯ พิจารณารับข้อเสนอแนะนำมาปฏิบัติ

ในขณะที่กลไกการแก้ไขข้อพิพาทในข้อตกลง ฯ ระหว่างเกาหลีใต้และสหภาพยุโรปในรูปแบบของ Panel of experts เริ่มต้นเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2562 สหภาพยุโรปร้องขอให้จัดตั้ง Panel of experts เพื่อแก้ไขข้อพิพาทที่ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถบรรลุข้อมติหลังจากการหารือระหว่างรัฐบาลได้ โดยสหภาพยุโรปแต่งตั้ง Professor Laurence Boisson de Chazournes, Professor จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจนีวา เป็นผู้เชี่ยวชาญ ในขณะที่เกาหลีใต้แต่งตั้ง Professor Jaemin Lee, Professor จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติโซล เป็นผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญทั้งสองคนเลือก Mr. Thomas Pinansky, นักกฎหมายประจำสำนักงานกฎหมาย Barun Law LLC เป็นประธาน Panel of Experts โดยสรุปขั้นตอนการดำเนินงานของ Panel of Experts ได้ดังนี้

1) วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2563 Panel of Experts ให้การรับรองข้อบังคับการประชุม Panel of Experts (Panel of Experts' Rule of Procedures)³

2) วันที่ 20 มกราคม 2563 และวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563 สหภาพยุโรปและเกาหลีใต้ จัดทำและส่งรายงานประเด็นข้อพิพาทให้ Panel of Experts

3) วันที่ 10 มกราคม 2563 Panel of Experts ได้รับรายงานจาก “amicus curiae” หรือองค์กร/บุคคลภายนอกที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเกี่ยวข้องในกรณีพิพาท เพื่อให้ Panel of Experts ได้รับข้อมูลตามกรณีพิพาทอย่างรอบด้าน ซึ่งในที่นี้ได้แก่ สมาพันธ์สหภาพแรงงานระหว่างประเทศ (The International Trade Union Confederation: ITUC) ที่มีองค์กรลูกจ้างเข้าร่วมเป็นสมาชิกประมาณ 191 ล้านคน จาก 169 ประเทศ และเป็นองค์กรประกอบสำคัญในฐานะผู้แทนลูกจ้างหนึ่งในสามขององค์กรไตรภาคีขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ

4) ในช่วงเดือนสิงหาคมถึงธันวาคม 2563 จัดให้มีกระบวนการ Hearings หรือการรับฟัง ถ้อยแถลงจากตัวแทนรัฐบาลของทั้งสองฝ่ายที่สำคัญ ได้แก่ คณะกรรมาธิการยุโรปด้านการค้า (DG Trade) คณะกรรมาธิการยุโรปด้านการจ้างงาน (DG Employment) ของสหภาพยุโรป และผู้แทนจากกระทรวงแรงงาน และการจ้างงานของเกาหลีใต้

ทั้งนี้ ประเด็นและกระบวนการระงับข้อพิพาทด้านแรงงานระหว่างเกาหลีใต้ – สหภาพยุโรป สรุปตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประเด็นและกระบวนการระงับข้อพิพาทด้านแรงงานระหว่างเกาหลีใต้ – สหภาพยุโรป

ปี (พ.ศ.)	การดำเนินการ
2561	<p>17 ธันวาคม 2561 สหภาพยุโรปพิจารณาว่านับตั้งแต่มีผลบังคับใช้ข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรป - เกาหลีใต้ การดำเนินการของเกาหลีใต้ในการปฏิบัติตาม บทการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืนยังคงไม่เพียงพอ โดยมีข้อเรียกร้อง 2 ประการ ดังนี้</p> <p>1) บทบัญญัติหลายประการของรัฐบัญญัติว่าด้วยเรื่องการปรับสถานะสหภาพแรงงานและแรงงานสัมพันธ์ ค.ศ. 1997 (TULRAA) ของเกาหลีใต้ ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้ข้อบทที่ 13.4.3 ของข้อตกลงฯ ที่ให้คำมั่นในการเคารพ ส่งเสริม และตระหนักถึงสิทธิแรงงานขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงการกำหนดหลักประกันทางกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับหลักการของมาตรฐานแรงงานหลักที่กำหนดโดย ILO รวมถึงเสรีภาพในการสมาคม โดยสหภาพยุโรปมีข้อเรียกร้องว่า บทบัญญัติใน TULRAA ให้คำจำกัดความของ "ลูกจ้าง (Worker)" คือ บุคคลที่ดำรงชีวิต โดยได้รับค่าจ้าง เงินเดือน หรือรายได้ในรูปแบบอื่นที่เทียบเท่าที่ได้รับจากการทำงานใด ๆ ซึ่งไม่รวมถึงผู้ที่ถูกไล่ออก ว่างงาน และประกอบอาชีพอิสระ ดังนั้น จึงเป็นการปฏิเสธสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการสมาคมและการเจรจาต่อรองร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ตามอนุสัญญาพื้นฐานของ ILO</p> <p>2) ความพยายามของเกาหลีใต้ในการให้สัตยาบันอนุสัญญาแรงงานหลักทั้ง 4 ฉบับ ยังไม่เพียงพอ ได้แก่ อนุสัญญาฉบับที่ 29 ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. 1930 ฉบับที่ 105</p>

³ ระเบียบหรือข้อกำหนดที่ใช้เป็นกรอบกติกาเพื่อใช้บังคับหรือควบคุมให้การประชุมดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย และมักใช้กับการประชุมอย่างเป็นทางการทั้งในระดับชาติประเทศและระดับโลก/ระหว่างประเทศ

ปี (พ.ศ.)	การดำเนินการ
	ว่าด้วยการยกเลิกแรงงานบังคับ ค.ศ. 1957 ฉบับที่ 87 ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัวกัน ค.ศ. 1948 และฉบับที่ 98 ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการเจรจาต่อรองร่วม ค.ศ. 1949 โดยสหภาพยุโรปพิจารณาว่าเกาหลีใต้ล้มเหลวในการดำเนินการตามความมุ่งมั่นที่จำเป็นในการปฏิบัติตามข้อบทที่ 13.4.3 ของข้อตกลงฯ ที่จะพยายามอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ในการให้สัตยาบันอนุสัญญาพื้นฐานของ ILO
2562 - 2563	14 กรกฎาคม 2562 ภายหลังจากที่ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถบรรลุข้อมติที่น่าพอใจร่วมกันได้ สหภาพยุโรปจึงได้ร้องขอให้มีการจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญ (Panel of Experts) ขึ้น ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนที่ได้รับคัดเลือกจากสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้ เพื่อพิจารณาทบทวนปัญหาและตัดสินข้อพิพาท โดยสหภาพยุโรปได้เน้นย้ำข้อร้องเรียนสำคัญ 2 ประการ ไว้ในการส่งคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2563 ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น
2564	<p>รายงานของคณะผู้เชี่ยวชาญ เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2564 ได้มีคำวินิจฉัยต่อข้อเรียกร้องของสหภาพยุโรปทั้ง 2 ประการ ดังนี้</p> <p>ข้อเรียกร้องที่ 1) คณะผู้เชี่ยวชาญยืนยันข้อกังวลของสหภาพยุโรปที่ว่า เกาหลีใต้ไม่ได้ดำเนินการอย่างสม่าเสมอกับพันธกรณีด้านการค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีฯ โดยคณะผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่า เกาหลีใต้จำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายและแนวปฏิบัติด้านแรงงานของตนให้สอดคล้องกับหลักเสรีภาพในการสมาคม เพื่อให้แรงงานทุกคน รวมทั้งผู้ที่ถูกไล่ออก ว่างงาน และประกอบอาชีพอิสระ ถูกรวมไว้ในคำจำกัดความของ “ลูกจ้าง (Worker)” ด้วย</p> <p>ข้อเรียกร้องที่ 2) คณะผู้เชี่ยวชาญไม่ได้สนับสนุนข้อเรียกร้องของสหภาพยุโรปที่ว่า ความพยายามของเกาหลีใต้ในการให้สัตยาบันอนุสัญญาแรงงานหลักทั้ง 4 ฉบับ ยังขาดความพยายามอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีข้อสังเกตว่าตั้งแต่ปี 2560 รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ยื่นร่างกฎหมายสำหรับการให้สัตยาบันอนุสัญญา ILO ฉบับที่ 29 ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. 1930 ฉบับที่ 87 ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัวกัน ค.ศ. 1948 และฉบับที่ 98 ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการเจรจาต่อรองร่วม ค.ศ. 1949 ซึ่งเมื่อคำนึงถึงความพยายามของเกาหลีใต้ในเรื่องนี้ คณะผู้เชี่ยวชาญมีคำวินิจฉัยว่า เกาหลีใต้ไม่ได้ดำเนินการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีของตนในการให้สัตยาบันอนุสัญญาพื้นฐานของ ILO</p>

ที่มา: Aleydis Nissen, 2022, European Parliamentary, 2022, Tequila J. Brooks, 2021 and European Commission, 2021

5. บทสรุปการถอดบทเรียนกรณีศึกษาของเกาหลีใต้ (lesson learned from a case study) และข้อเสนอแนะ
 การจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรป - เกาหลีใต้ ได้กลายเป็นเครื่องมือทางกฎหมายขั้นพื้นฐานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ มีความก้าวหน้าและครอบคลุมถึงข้อผูกพันทางกฎหมายหลายประการเกี่ยวกับสิทธิแรงงาน ตลอดจนยังเป็นข้อตกลงฯ ที่กระตุ้นให้เกิดกลไก

การระงับข้อพิพาทภายใต้บทที่ 13 การค้าและการพัฒนาที่ยั่งยืน (TSD) ซึ่งจะเป็นหนึ่งในบทเรียนสำคัญให้กับประเทศไทยในการวางกรอบแนวทางการดำเนินการตามบท TSD โดยเฉพาะประเด็นข้อเรียกร้องของสหภาพยุโรปต่อเกาหลีใต้ในประเด็นด้านแรงงานที่สำคัญ ได้แก่ 1) เร่รัดการให้สัตยาบันอนุสัญญาหลักขององค์การแรงงานระหว่างประเทศที่ในขณะนั้นเกาหลีใต้ยังไม่ได้ให้สัตยาบันจำนวน 4 ฉบับ คือ อนุสัญญาฉบับที่ 29 ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. 1930 ฉบับที่ 105 ว่าด้วยการยกเลิกแรงงานบังคับ ค.ศ. 1957 ฉบับที่ 87 ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัวกัน ค.ศ. 1948 และฉบับที่ 98 ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการเจรจาต่อรองร่วม ค.ศ. 1949 2) เร่รัดให้แก้ไขกฎหมาย TULRAA คือ กำหนดประเภทของ “ลูกจ้าง” ที่ยกเว้นที่ไม่ได้รับสิทธิเรื่องเสรีภาพในการสมาคม การผ่อนคลายความเข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายที่ลูกจ้างจะเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน และให้ลูกจ้างมีอิสระเลือกผู้แทนสหภาพแรงงานได้โดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐ

จากข้อเรียกร้องของสหภาพยุโรปต่อเกาหลีใต้ข้างต้น ประเทศไทยโดยเฉพาะกระทรวงแรงงานควรนำมาถอดบทเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับข้อเรียกร้องของสหภาพยุโรปที่อาจเกิดขึ้นหลังจากประเทศไทยและสหภาพยุโรปได้จัดทำข้อตกลงการค้าเสรีร่วมกันแล้ว เนื่องจากคณะผู้จัดทำวิเคราะห์เห็นว่าบริบทของเกาหลีใต้และประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกัน คือ การยังไม่ให้สัตยาบันอนุสัญญาหลักที่สำคัญ ได้แก่ ฉบับที่ 87 ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัวกัน ค.ศ. 1948 และฉบับที่ 98 ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการเจรจาต่อรองร่วม ค.ศ. 1949 และช่องว่างการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงานที่สำคัญ คือ พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543

ดังนั้น กระทรวงแรงงานในฐานะหน่วยงานที่มีพันธกิจในการขับเคลื่อนประเด็นนโยบายด้านแรงงาน รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือด้านแรงงานระหว่างประเทศ ควรพิจารณาการทบทวนถึงอนุสัญญาที่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน โดยคำนึงถึงผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบในหลายมิติไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และคุณภาพชีวิตแรงงานไทยเป็นสำคัญ เพื่อให้การปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ (ฉบับที่...) พ.ศ. ... และร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่กระทรวงแรงงานกำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมไปถึงเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรป - ไทย อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Aleydis Nissen. (2022). Not That Assertive: The EU's Take on Enforcement of Labour Obligations in Its Free Trade Agreement with South Korea. <https://academic.oup.com/ejil/article/33/2/607/6647756>
- Axel Marx et al. (2021). EU - KOREA RELATIONS IN A CHANGING WORLD. https://ghum.kuleuven.be/ggs/publications/research_reports/001-eu-korea-executive-summary.pdf
- European Commission. (2010). EU-SOUTH KOREA FREE TRADE AGREEMENT: A QUICK READING GUIDE OCTOBER 2010. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/tradoc_145203.pdf
- European Commission. (2011). EU Commission welcomes European Parliament backing for free trade deal with South Korea. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_11_194

- European Commission. (2021). Panel of experts confirms the Republic of Korea is in breach of labour commitments under our trade agreement. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_203
- European Commission. (n.d.). South Korea EU trade relations with South Korea. https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/south-korea_en
- European Parliament. (2022). Labour rights in EU trade agreements Towards stronger enforcement. [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2022\)698800](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2022)698800)
- European Parliament. (2023). Trade and sustainable development in EU free trade agreements. [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2023\)754613](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2023)754613)
- International Trade Union Confederation. (n.d.). eu-korea dispute settlement on labour under article 13.4 of the eu- korea free trade agreement. https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/ituc_etuc_fidh_amicus_brief_korea.pdf
- Jill Murray, Laurence Boisson de Chazournes, Jaemin Lee, and Rieu Kim. (2021). PANEL OF EXPERTS PROCEEDING CONSTITUTED UNDER ARTICLE 13.15 OF THE EU-KOREA FREE TRADE AGREEMENT, REPORT OF THE PANEL OF EXPERTS.
- Korean Culture Center. (n.d.). เศรษฐกิจเกาหลี-ปาฏิหาริย์แม่น้ำฮัน. <https://thailand.koreanculture.org/culture.org/th/152/korea/69>
- Laurence Boisson de Chazournes & Jaemin Lee. (2022). The European Union–Korea Free Trade Agreement Sustainable Development Proceeding: Reflections on a Ground-Breaking Dispute. https://brill.com/view/journals/jwit/23/3/article-p329_1.xml
- Ministry of Trade, Industry and Energy Republic of Korea. (2023). South Korea FTA Status. <https://www.fta.go.kr/main/situation/fta/ov/>
- Samuel Weichert. (2021). EU-South Korea FTA: A Ten-Year Perspective. <https://eias.org/policy-briefs/eu-south-korea-fta-a-ten-year-perspective/>
- Tequila J. Brooks. (2021). SOUTH KOREA & EUROPEAN UNION - Panel of Experts Issues Report on Labor Issues Raised under EU-Korea Free Trade Agreement. https://www.americanbar.org/groups/labor_law/publications/ilelc_newsletters/issue-february-2021/panel-of-experts-issues-report/
- ฐานเศรษฐกิจ. (2567). กฎหมายแรงงาน ฉบับใหม่ คุ่มเข้มปิดงาน นัดหยุดงาน ต้องแจ้งล่วงหน้า. <https://www.thansettakij.com/business/economy/593647>
- พัชรี บอนคำ. (2563). อุตสาหกรรมบันเทิง เศรษฐกิจกลัเกาหลีหมัดเด็ดจากรัฐบาล. <https://urbancreature.co/southkorea-koreanwave/>
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2558). โครงการศึกษาผลกระทบของการจัดทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจในภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership หรือ “RCEP”) และกลยุทธ์การเจรจาที่เหมาะสมสำหรับไทย. <https://www.dtn.go.th/file/get/file/1.20220314386f12769ea08b3d7085267cb69933c4162022.pdf>

ภาคผนวก

CHAPTER THIRTEEN

TRADE AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ARTICLE 13.1: CONTEXT AND OBJECTIVES

1. Recalling *Agenda 21 on Environment and Development of 1992*, the *Johannesburg Plan of Implementation on Sustainable Development of 2002* and the *2006 Ministerial Declaration of the UN Economic and Social Council on Full Employment and Decent Work*, the Parties reaffirm their commitments to promoting the development of international trade in such a way as to contribute to the objective of sustainable development and will strive to ensure that this objective is integrated and reflected at every level of their trade relationship.
2. The Parties recognise that economic development, social development and environmental protection are interdependent and mutually reinforcing components of sustainable development. They underline the benefit of cooperation on trade-related social and environmental issues as part of a global approach to trade and sustainable development.
3. The Parties recognise that it is not their intention in this Chapter to harmonise the labour or environment standards of the Parties, but to strengthen their trade relations and cooperation in ways that promote sustainable development in the context of paragraphs 1 and 2.

ARTICLE 13.2: SCOPE

1. Except as otherwise provided in this Chapter, this Chapter applies to measures adopted or maintained by the Parties affecting trade-related aspects of labour¹ and environmental issues in the context of Articles 13.1.1 and 13.1.2.
2. The Parties stress that environmental and labour standards should not be used for protectionist trade purposes. The Parties note that their comparative advantage should in no way be called into question.

ARTICLE 13.3: RIGHT TO REGULATE AND LEVELS OF PROTECTION

Recognising the right of each Party to establish its own levels of environmental and labour protection, and to adopt or modify accordingly its relevant laws and policies, each Party shall seek to ensure that those laws and policies provide for and encourage high levels of environmental and labour protection, consistent with the internationally recognised standards

¹ When labour is referred to in this Chapter, it includes the issues relevant to the *Decent Work Agenda* as agreed on in the *International Labour Organization* (hereinafter referred to as the “ILO”) and in the *2006 Ministerial Declaration of the UN Economic and Social Council on Full Employment and Decent Work*.

or agreements referred to in Articles 13.4 and 13.5, and shall strive to continue to improve those laws and policies.

ARTICLE 13.4: MULTILATERAL LABOUR STANDARDS AND AGREEMENTS

1. The Parties recognise the value of international cooperation and agreements on employment and labour affairs as a response of the international community to economic, employment and social challenges and opportunities resulting from globalisation. They commit to consulting and cooperating as appropriate on trade-related labour and employment issues of mutual interest.

2. The Parties reaffirm the commitment, under the *2006 Ministerial Declaration of the UN Economic and Social Council on Full Employment and Decent Work*, to recognising full and productive employment and decent work for all as a key element of sustainable development for all countries and as a priority objective of international cooperation and to promoting the development of international trade in a way that is conducive to full and productive employment and decent work for all, including men, women and young people.

3. The Parties, in accordance with the obligations deriving from membership of the ILO and the *ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up*, adopted by the International Labour Conference at its 86th Session in 1998, commit to respecting, promoting and realising, in their laws and practices, the principles concerning the fundamental rights, namely:

- (a) freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining;
- (b) the elimination of all forms of forced or compulsory labour;
- (c) the effective abolition of child labour; and
- (d) the elimination of discrimination in respect of employment and occupation.

The Parties reaffirm the commitment to effectively implementing the ILO Conventions that Korea and the Member States of the European Union have ratified respectively. The Parties will make continued and sustained efforts towards ratifying the fundamental ILO Conventions as well as the other Conventions that are classified as “up-to-date” by the ILO.

ARTICLE 13.5: MULTILATERAL ENVIRONMENTAL AGREEMENTS

1. The Parties recognise the value of international environmental governance and agreements as a response of the international community to global or regional environmental problems and they commit to consulting and cooperating as appropriate with respect to negotiations on trade-related environmental issues of mutual interest.

2. The Parties reaffirm their commitments to the effective implementation in their laws and practices of the multilateral environmental agreements to which they are party.

3. The Parties reaffirm their commitment to reaching the ultimate objective of the *United Nations Framework Convention on Climate Change and its Kyoto Protocol*. They commit to cooperating on the development of the future international climate change framework in accordance with the *Bali Action Plan*².

ARTICLE 13.6: TRADE FAVOURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT

1. The Parties reconfirm that trade should promote sustainable development in all its dimensions. The Parties recognise the beneficial role that core labour standards and decent work can have on economic efficiency, innovation and productivity, and they highlight the value of greater policy coherence between trade policies, on the one hand, and employment and labour policies on the other.

2. The Parties shall strive to facilitate and promote trade and foreign direct investment in environmental goods and services, including environmental technologies, sustainable renewable energy, energy efficient products and services and eco-labelled goods, including through addressing related non-tariff barriers. The Parties shall strive to facilitate and promote trade in goods that contribute to sustainable development, including goods that are the subject of schemes such as fair and ethical trade and those involving corporate social responsibility and accountability.

ARTICLE 13.7: UPHOLDING LEVELS OF PROTECTION IN THE APPLICATION AND ENFORCEMENT OF LAWS, REGULATIONS OR STANDARDS

1. A Party shall not fail to effectively enforce its environmental and labour laws, through a sustained or recurring course of action or inaction, in a manner affecting trade or investment between the Parties.

2. A Party shall not weaken or reduce the environmental or labour protections afforded in its laws to encourage trade or investment, by waiving or otherwise derogating from, or offering to waive or otherwise derogate from, its laws, regulations or standards, in a manner affecting trade or investment between the Parties.

ARTICLE 13.8: SCIENTIFIC INFORMATION

The Parties recognise the importance, when preparing and implementing measures aimed at protecting the environment and social conditions that affect trade between the Parties, of taking account of scientific and technical information, and relevant international standards, guidelines or recommendations.

ARTICLE 13.9: TRANSPARENCY

² UNFCCC Decision-1/CP.13 adopted by the thirteenth session of the Conference of the Parties to the *United Nations Framework Convention on Climate Change*.

The Parties, in accordance with their respective domestic laws, agree to develop, introduce and implement any measures aimed at protecting the environment and labour conditions that affect trade between the Parties in a transparent manner, with due notice and public consultation, and with appropriate and timely communication to and consultation of non-state actors including the private sector.

ARTICLE 13.10: REVIEW OF SUSTAINABILITY IMPACTS

The Parties commit to reviewing, monitoring and assessing the impact of the implementation of this Agreement on sustainable development, including the promotion of decent work, through their respective participative processes and institutions, as well as those set up under this Agreement, for instance through trade-related sustainability impact assessments.

ARTICLE 13.11: COOPERATION

Recognising the importance of cooperating on trade-related aspects of social and environmental policies in order to achieve the objectives of this Agreement, the Parties commit to initiating cooperative activities as set out in Annex 13.

ARTICLE 13.12: INSTITUTIONAL MECHANISM

1. Each Party shall designate an office within its administration which shall serve as a contact point with the other Party for the purpose of implementing this Chapter.
2. The Committee on Trade and Sustainable Development established pursuant to Article 15.2.1 (Specialised Committees) shall comprise senior officials from within the administrations of the Parties.
3. The Committee shall meet within the first year of the entry into force of this Agreement, and thereafter as necessary, to oversee the implementation of this Chapter, including cooperative activities undertaken under Annex 13.
4. Each Party shall establish a Domestic Advisory Group(s) on sustainable development (environment and labour) with the task of advising on the implementation of this Chapter.
5. The Domestic Advisory Group(s) comprise(s) independent representative organisations of civil society in a balanced representation of environment, labour and business organisations as well as other relevant stakeholders.

ARTICLE 13.13: CIVIL SOCIETY DIALOGUE MECHANISM

1. Members of Domestic Advisory Group(s) of each Party will meet at a Civil Society Forum in order to conduct a dialogue encompassing sustainable development aspects of trade relations between the Parties. The Civil Society Forum will meet once a year unless otherwise agreed by the Parties. The Parties shall agree by decision of the Committee on Trade and

Sustainable Development on the operation of the Civil Society Forum no later than one year after the entry into force of this Agreement.

2. The Domestic Advisory Group(s) will select the representatives from its members in a balanced representation of relevant stakeholders as set out in Article 13.12.5.

3. The Parties can present an update on the implementation of this Chapter to the Civil Society Forum. The views, opinions or findings of the Civil Society Forum can be submitted to the Parties directly or through the Domestic Advisory Group(s).

ARTICLE 13.14: GOVERNMENT CONSULTATIONS

1. A Party may request consultations with the other Party regarding any matter of mutual interest arising under this Chapter, including the communications of the Domestic Advisory Group(s) referred to in Article 13.12, by delivering a written request to the contact point of the other Party. Consultations shall commence promptly after a Party delivers a request for consultations.

2. The Parties shall make every attempt to arrive at a mutually satisfactory resolution of the matter. The Parties shall ensure that the resolution reflects the activities of the ILO or relevant multilateral environmental organisations or bodies so as to promote greater cooperation and coherence between the work of the Parties and these organisations. Where relevant, subject to the agreement of the Parties, they can seek advice of these organisations or bodies.

3. If a Party considers that the matter needs further discussion, that Party may request that the Committee on Trade and Sustainable Development be convened to consider the matter by delivering a written request to the contact point of the other Party. The Committee shall convene promptly and endeavour to agree on a resolution of the matter. The resolution of the Committee shall be made public unless the Committee otherwise decides.

4. The Committee may seek the advice of either or both Domestic Advisory Group(s) and each Party may seek the advice of its own Domestic Advisory Group(s). A Domestic Advisory Group of a Party may also submit communications on its own initiative to that Party or to the Committee.

ARTICLE 13.15: PANEL OF EXPERTS

1. Unless the Parties otherwise agree, a Party may, 90 days after the delivery of a request for consultations under Article 13.14.1, request that a Panel of Experts be convened to examine the matter that has not been satisfactorily addressed through government consultations. The Parties can make submissions to the Panel of Experts. The Panel of Experts should seek information and advice from either Party, the Domestic Advisory Group(s) or international organisations as set out in Article 13.14, as it deems appropriate. The Panel of Experts shall be convened within two months of a Party's request.

2. The Panel of Experts that is selected in accordance with the procedures set out in paragraph 3, shall provide its expertise in implementing this Chapter. Unless the Parties

otherwise agree, the Panel of Experts shall, within 90 days of the last expert being selected, present to the Parties a report. The Parties shall make their best efforts to accommodate advice or recommendations of the Panel of Experts on the implementation of this Chapter. The implementation of the recommendations of the Panel of Experts shall be monitored by the Committee on Trade and Sustainable Development. The report of the Panel of Experts shall be made available to the Domestic Advisory Group(s) of the Parties. As regards confidential information, the principles in Annex 14-B (Rules of Procedure for Arbitration) apply.

3. Upon the entry into force of this Agreement, the Parties shall agree on a list of at least 15 persons with expertise on the issues covered by this Chapter, of whom at least five shall be non-nationals of either Party who will serve as chair of the Panel of Experts. The experts shall be independent of, and not be affiliated with or take instructions from, either Party or organisations represented in the Domestic Advisory Group(s). Each Party shall select one expert from the list of experts within 30 days of the receipt of the request for the establishment of a Panel of Experts. If a Party fails to select its expert within such period, the other Party shall select from the list of experts a national of the Party that has failed to select an expert. The two selected experts shall decide on the chair who shall not be a national of either Party.

ARTICLE 13.16: DISPUTE SETTLEMENT

For any matter arising under this Chapter, the Parties shall only have recourse to the procedures provided for in Articles 13.14 and 13.15.

